

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1931

Vragen van het lid **Maatoug** (GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Staatssecretaris van Financiën over *een VPB-vrijstelling voor kinderopvang naar voorbeeld van de zorg* (ingezonden 15 mei 2024).

Antwoord van Minister **Van Gennip** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en van Staatssecretaris **Van Rij** (Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst) (ontvangen 6 juni 2024).

Vraag 1

Kunt u artikel 5 van Wet op de vennootschapsbelasting 1969 («Wet VPB») toelichten?

Antwoord 1

In de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Wet Vpb 1969) zijn verschillende subjectieve vrijstellingen opgenomen voor lichamen die een uitzonderlijk karakter hebben (veelal met een sociale achtergrond) en een bijzonder algemeen maatschappelijk belang vertegenwoordigen. Artikel 5 Wet Vpb 1969 bevat een delegatiebepaling op grond waarvan dergelijke lichamen bij algemene maatregel van bestuur, onder daarbij te stellen voorwaarden, kunnen worden vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting. In het Uitvoeringsbesluit vennootschapsbelasting 1971 (Uitv.besl. Vpb 1971) worden ten aanzien van verschillende lichamen nadere voorwaarden gesteld, met name betreffende de werkzaamheden en de omvang of bestemming van de winst.

Vraag 2

Klopt het dat de vrijstelling is gecreëerd om te voorkomen dat geld rond wordt gepompt tussen de overheid en sectoren die voor een aanzienlijk deel door de overheid zijn gefinancierd?

Antwoord 2

Nee, de subjectieve vrijstellingen worden gedragen door de maatschappelijke functie die de lichamen kenmerkt en het bijzondere belang dat daarmee wordt vertegenwoordigd.

Vraag 3

Kunt u toelichten wat de argumentatie is voor de vrijstelling voor activiteiten van instellingen van weldadigheid of algemeen nut (onderdeel c)?

Antwoord 3

Artikel 5, eerste lid, onderdeel c, Wet Vpb 1969 bevat een vrijstelling voor zorginstellingen, sociale werkbedrijven en sociale kredietbanken die zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend bezighouden met de in dat onderdeel opgesomde werkzaamheden. Deze subjectieve vrijstellingen worden gedragen door de maatschappelijke functie die de lichamen kenmerkt en het bijzondere belang dat daarmee wordt vertegenwoordigd.¹ In artikel 4 Uitv.besl. Vpb 1971 is als aanvullende voorwaarde opgenomen dat het lichaam van publiekrechtelijke aard is, dan wel, indien dat niet het geval is, eventueel behaalde winsten uitsluitend kunnen worden aangewend ten bate van – kort gezegd – het vrijgestelde lichaam of een algemeen maatschappelijk belang. Door de werkzaamhedeneis uit de wet en de winstbestemmingseis van het Uitv.besl. Vpb 1971 wordt gewaarborgd dat slechts die instellingen, waarvoor de regeling oorspronkelijk bedoeld was, een beroep op de vrijstelling kunnen doen.

Vraag 4

Klopt het dat deze zelfde argumentatie van toepassing is voor kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk?

Antwoord 4

Het bestaansrecht van de subjectieve vrijstellingen komt onder druk te staan naarmate de vrijgestelde lichamen activiteiten uitoefenen waarmee zij in concurrentie treden met reguliere marktpartijen. In die gevallen genieten de lichamen als gevolg van de vrijstelling immers een concurrentievoordeel. Kinderopvangorganisaties die hun diensten zonder winstoogmerk aanbieden, oefenen een economische activiteit uit en kwalificeren daarmee als onderneming indien het aanbod concurreert met dat van deelnemers aan het economische verkeer die winst nastreven. Uit onderzoek van SEO blijkt dat ruim 60% van het aanbod van kinderdag- en buitenschoolse opvang wordt verzorgd door commerciële aanbieders.² Kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk treden dus in concurrentie met reguliere marktpartijen en kwalificeren derhalve als onderneming. Dit verhoudt zich niet goed met de achtergrond van de subjectieve vrijstellingen, die niet zijn bedoeld om commerciële of ondernemingsactiviteiten van de belastingheffing vrij te stellen. Bovendien leidt een vrijstelling voor kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk naar alle waarschijnlijkheid tot strijdigheid met de Europese staatssteunregels.³

Vraag 5

Klopt het dat er geen aanpassing gedaan hoeft te worden aan artikel 4 Uitvoeringsbesluit vennootschapsbelasting 1971 («Uitvoeringsbesluit VPB»), waarin de winstbestemmingseis is vastgelegd, als er een nieuw onderdeel wordt toegevoegd aan artikel 5, lid 1, onderdeel c?

Antwoord 5

Voor ieder nieuw onderdeel dat wordt toegevoegd aan artikel 5, eerste lid, onderdeel c, Wet Vpb 1969 geldt dat afgewogen dient te worden of de strekking van die toevoeging vereist dat hieraan nadere voorwaarden worden gesteld. Het antwoord op deze vraag is derhalve afhankelijk van doel en strekking en de exacte vormgeving van het nieuwe onderdeel dat zou worden toegevoegd aan artikel 5, eerste lid, onderdeel c, Wet Vpb 1969.

Vraag 6

Klopt het dat als de nieuwe toevoeging aan artikel 5, lid 1, onderdeel c zou luiden: «bedrijfsmatig of anders dan om niet verzorgen, opvoeden en bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen tot de eerste dag van de maand waarop het voortgezet onderwijs voor die kinderen begint, als bedoeld in de

¹ Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat per 1 januari 2012 de termen «instelling van weldadigheid of van algemeen nut» zijn komen vervallen. Deze termen worden gezien als achterhaald en overbodig en met deze wijziging is daarom geen inhoudelijke wijziging beoogd. Kamerstukken II 2011/12, 33 004, nr. 3, p. 41.

² Eindrapport SEO, «De markt voor kinderopvang», 2023D15783 (april 2023).

³ HvJ (Tweede Kamer) 10 januari 2006, nr. C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8 (Firenze).

Wet kinderopvang», conform art. 1.1 lid 1 in de Wet kinderopvang, een vrijstelling in de VPB voor de kinderopvang is geregeld?

Antwoord 6

Gegeven het feit dat kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk in concurrentie treden met reguliere marktpartijen laat een subjectieve vrijstelling voor deze organisaties zich niet voldoende rechtvaardigen. Alvorens tot een nieuwe toevoeging aan artikel 5, eerste lid, onderdeel c, Wet Vpb 1969 zou worden besloten, dient een zorgvuldige afweging te worden gemaakt. Deze afweging moet worden gemaakt vanuit het algemene uitgangspunt dat met het introduceren van nieuwe vrijstellingen zeer terughoudend moet worden omgegaan. Ook het aspect van precedentwerking voor andere maatschappelijk als nuttig te kwalificeren activiteiten, speelt daarbij.⁴ Een ander aspect is de vraag of een dergelijke vrijstelling, gezien het specifieke karakter ervan, een vorm van verboden staatssteun zou kunnen zijn. Tenslotte moet het budgettaire beslag van een dergelijke vrijstelling, alsmede de uitvoerbaarheid, worden meegewogen.

Vraag 7

Wat voor aanpassingen zijn er volgens u nodig in het zogenaamde vpb-zorgbesluit, waarin nader beleid staat opgenomen over de vrijstellingen die zijn opgenomen in artikel 5? Op welke manier kunnen deze wijzigingen inhoudelijk ingevuld worden?

Antwoord 7

Een subjectieve vrijstelling voor kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk laat zich – gelet op de hierboven genoemde bezwaren – niet voldoende rechtvaardigen. Mocht er echter na zorgvuldige afweging desalniettemin worden besloten tot invoering van een dergelijke vrijstelling, dan dient te worden gezien welke inhoudelijke wijzigingen in het Uitv.besl. Vpb 1971, alsmede het besluit over subjectieve vrijstellingen (ook wel het Vpb-zorgbesluit genoemd)⁵, noodzakelijk zijn.

Vraag 8

Welk budgettair belang heeft de maatregel zoals voorgesteld bij vraag 6?

Antwoord 8

Kinderopvangorganisaties, die als zodanig geregistreerd staan bij de Belastingdienst, betalen jaarlijks een bedrag aan vennootschapsbelasting in orde grootte van € 50 miljoen. Hiervan wordt ongeveer € 40 miljoen opgebracht door kinderopvangorganisaties die een onderneming drijven in de vorm van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (bv) en de overige € 10 miljoen door stichtingen. Als wordt aangenomen dat uitsluitend stichtingen zonder winstoogmerk opereren, zal een subjectieve vrijstelling voor kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk wanneer dit ook juridisch houdbaar is, gepaard gaan met een derving van minimaal € 10 miljoen. Naar verwachting zal dit bedrag echter hoger zijn omdat mogelijk bv's zich zullen omvormen tot stichtingen om zo gebruik te maken van de vennootschapsbelastingvrijstelling. Daarnaast zullen kinderopvangorganisaties zonder winstoogmerk een concurrentievoordeel hebben, waardoor hun marktaandeel zal stijgen ten koste van kinderopvangorganisaties met een winstoogmerk. Hierdoor zal de derving als gevolg van deze maatregel naar verwachting hoger zijn. Het is niet bekend in welke mate door deze effecten het budgettaire effect hoger wordt.

⁴ *Kamerstukken II* 2003/04, 29 210, nr. 88, p. 1.

⁵ Besluit van 25 november 2019, nr. 2019-187751 (Stcrt. 2019, 66223) en gewijzigd bij besluit van 17 december 2020, nr. 2020-27575 en 27 juli 2022, nr. 2022-8874.